

- [8] <https://debica.praca.gov.pl/>. Dostęp: 01.02.2020.
- [9] Wyka Anna, *Badacz społeczny wobec doświadczenia*, Warszawa: IFiS PAN, 1993. Strona: 34.
- [10] Łobocki Mieczysław, *Metody i techniki badań pedagogicznych*, Kraków: Impuls, 2000. Strona: 294.
- [11] Zaręba Ewa, *Badania empiryczne ilościowe i jakościowe w pedagogice*, w: *Orientacje w metodologii badań pedagogicznych*, red. Palka Stanisław, Kraków: Wyd. UJ, 1998. Strona: 46.
- [12] Łobocki Mieczysław, *Metody i techniki badań pedagogicznych*, Kraków: Impuls, 2000. Strona: 310.
- [13] Krzychała Sławomir (red.), *Spoleczne przestrzenie doświadczenia. Metoda interpretacji dokumentarnej*, Wrocław: Wyd. Naukowe DSWE, 2004. Strona: 10.
- [14] Konecki Krzysztof, *Studia z metodologii badań jakościowych. Teoria ugruntowana*, Warszawa: PWN, 2000. Strona: 194.

КОМПЕТЕНТНИСНИЙ ПІДХІД У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Дужик Наталія Степанівна,

кандидат філологічних наук,

старший викладач кафедри ділової іноземної мови та міжнародної комунікації

Національного університету харчових технологій

nduzhyk@gmail.com

Використання компетентнісного підходу всистемі вищої освіти має на меті підготовку фахівців, які здатні ефективно працювати у змінних реаліях ринкової економіки. Це передбачає набуття загальних та фахових компетенцій, які чітко прописані у нормативних освітніх документах. Очікується, що після закінчення випускники ЗВО володітимуть знаннями та вміннями, необхідними для індивідуальної та командної роботи, для самостійного та колегіального ухвалення рішень, а також для виконання короткострокових та часозатратних проєктів.

Спрямованість сучасної вищої освіти на кінцевий результат передбачає періодичну акумуляцію нових знань у навчальні програми, впровадження нових дисципліна вимогу практики, створення умов для реальної взаємодії у професійному середовищі вже під час навчання. Для цього створені необхідні умови у вищій школі. Йдеться про залучення фахівців-практиків до навчального процесу, роботу університетських служб з працевлаштування, організацію спільних заходів з компаніями-роботодавцями. Усі ці заходи є реальною відповіддю викликам ринкової економіки.

Вища освіта живає неефективні дидактичні підходи, які зосереджувалися переважно на засвоєнні навчального матеріалу. Донедавна повною мірою не враховувалися індивідуальні зацікавленості здобувачів, їх підготовленість до взаємодії у різних соціумах, ресурсна база для успішного особистісного та професійного росту завжди вимагала значних капіталовкладень.

Попри позитивні зрушення в університетській освіті, які відбулися завдяки впровадженню компетентнісного підходу, окремі завдання навчально-виховного процесу можуть залишитися нерезалізованими. Зокрема у Рішенні Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 27 листопада 2019 р. з приводу гуманітарної складової освітнього процесу, дотримання мовного законодавства та інших законів України вказано на «тенденцію до непропорційного зрушення освітніх компонентів лише до фахових, що в українських реаліях призводить до втрати універсальності й комплексності вищої освіти». Це утруднює досягнення цілей персонального характеру, а саме «всебічного гармонійного розвитку особистості», а також формування громадянської позиції та патріотизму.

Саме гуманітарні дисципліни (українська мова, історія України, філософія, історія української культури та ін.) мають світоглядний характер та «спрямовані на формування світоглядних і громадянських якостей випускника, його морально-етичних цінностей, вирішують питання загальнокультурної підготовки здобувачів вищої освіти». Тому зведення нормативного статусу гуманітарних дисциплін до вибіркового курсів може надалі негативно вплинути на досягнення результатів навчання [1].

Поділяємо погляд НАЗЯВО про важливість гуманітарних дисциплін, особливо «в умовах гібридної війни, інформаційної агресії, окупації та анексії частини території Української держави». З певним застереженням сприймаємо твердження про те, що використання риториканакадемічної автономії та «формальна наявність окремих вибіркового гуманітарних дисциплін... позбавлені сенсу». Так само сумніваємося, що гуманітарні дисципліни вилучаються з розряду обов'язкових «під тиском окремих представників працевдавців, які виявляють нерозуміння важливості гуманітарної складової». Цілком правомірно стверджувати, що акцентування теперішньої освіти на бізнескомпетентностях спричинене практичними міркуваннями. Здобувачі вищої освіти обирають фахово-орієнтовані дисципліни з погляду майбутніх кар'єрних перспектив та здатності конкурувати на ринку праці. А здобуття освіти за власний кошт є ще одним переконливим аргументом.

Проблему з компетентнісною стратегією в освіті вбачаємо в ігноруванні її глибокої сутності та у однобічному випинанні найбільш вигашаних, на перший погляд, аспектів. За різноманітними класифікаціями компетентностей, встановленням їх відповідності компонентам освітніх програмгубитися інформація про навчально-виховний процес, нехтуються механізми досягнення задекларованих результатів.

Разом з компетентнісним підходом у педагогічній науці утвердилися й інші моделі навчання, які ґрунтуються на формуванні компетенцій та задоволенні потреб особистісного розвитку. Наприклад, соціально-емоційне навчання (СЕН) чітко визначає механізм впливу на особистість через емоційне втручання в інтелектуальну діяльність, у якій також важливу роль відіграє групова взаємодія[2]. Ця модель довела свою життєздатність і застосовується на різних освітніх рівнях. Незважаючи на свій комплексний характер та можливість системного застосування, СЕН не є всеохопною стратегією і має ті самі недоліки, що й компетентісне навчання, а саме: здійснюється переважно у формі вибіркового курсів, подекуди сфокусоване на обмеженій кількості результатів та ін. [3].

У забезпеченні якості вищої освіти неабияке значення має професійна підготовка викладачів, адже модератори навчальної взаємодії постійно повинні освоювати новітні технології, а також володіти дієвими методами викладання, щоб навчальний процес відповідав особистісним та професійним потребам здобувачів. У сучасній системі освіти здобувач є активним учасником процесу, наділений правом вільного вибору навчальних дисциплін. А тому важливо, щоб здобувач був добре інформований про усі наявні освітні можливості, і щоб його вибір давав поштовх для різнобічного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 27 листопада 2019 р. з приводу гуманітарної складової освітнього процесу, дотримання мовного законодавства та інших законів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/РішенняМовнийЗакон.pdf>
2. CASEL (CollaborativeforAcademic, Social, andEmotional Learning). Retrieved from: www.casel.org.
3. Elbertson, N., Brackett, M., & Weissberg, R. (2009). School-based social and emotional learning (SEL) programming: Current perspectives. A. Hargreaves, M. Fullan, D. Hopkins, & A. Lieberman (Eds.). *The second international handbook of educational change*. Retrieved from http://ei.yale.edu/wp-content/uploads/2013/10/pub187_Elbertson_Brackett_Weissberg_2009.pdf